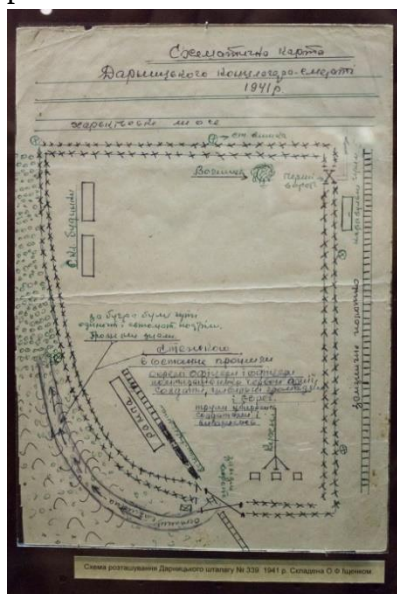

Lagărul de prizonieri de la Darnița/Kiev, Ucraina, în cel de-al doilea Război Mondial

La data de 22 iunie 1941, când Germania a declarat război URSS, a început și ofensiva militară pe teritoriul actual al Ucrainei, iar Grupul de Armate Sud German s-a îndreptat spre orașul Kiev. Aici a avut loc una dintre cele mai mari înfrângeri ale trupelor sovietice la începutul războiului și pe timpul operațiunii, sute de mii de soldați sovietici fiind capturați.

La 12 km de orașul Kiev, pe malul stâng al Niprului unde converg liniile de cale ferată care leagă Kievul de Moscova și Harkov, între păduri, este situată localitatea Darnița. Predestinarea fatidică a acesteia pare să se confirme și în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, deoarece în anul 1941, nemții au ales localitatea pentru a înființa un lagăr pentru prizonierii sovietici. Astfel, la sfârșitul lunii septembrie 1941, inițial, a funcționat lagărul de tranzit Darnița, denumit Kiew-Ost, care de la începutul anului 1942 și până în iunie 1943 a devenit lagărul staționar – Stalag № 339¹.

Despre fostul lagăr de detenție de la Darnița amintesc doar complexul memorial, rarele fotografii și puținele relatări ale martorilor oculari și supraviețuitorilor. Situat la marginea satului Darnița, lagărul se întindea pe o suprafață uriașă de 1,5 km lungime și aproximativ 1 km lățime². La Muzeul de Istorie a Ucrainei în cel de-al Doilea Război Mondial este păstrată o hartă originală a lagărului, întocmită de unul dintre prizonieri: pe de o parte sunt calea ferată și șoseaua către Harkov și, pe de altă parte, pădurea. Mai multe clădiri într-o zonă împrejmuită, acesta era tot lagărul morții prin care au trecut sute de mii de prizonieri³.

La scurt timp după deschiderea lui, lagărul de la Darnița a devenit unul dintre cele mai mari de pe teritoriul Ucrainei. Lipsa spațiilor adecvate, a hranei și a medicamentelor, depozitarea improprie a apei au contribuit la răspândirea cu ușurință a bolilor, fapt care a condus implicit la moartea a mii de prizonieri⁵. Conform unor date oficiale, în pădurile satului Darnița își dorm somnul de veci cca. 68.000 de victime sovietice.

¹ <https://www.segodnya.ua/longread/%D0%94%D0%B0%D1%80%D0%BD%D0%B8%D1%86%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D0%BB%D0%B3%D0%B5%D1%80%D1%8C%20%D1%81%D0%BC%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B8/index.html>

² <https://zalizyaka.livejournal.com/86502.html>

³ <https://www.segodnya.ua/...>

⁴ *Idem.*

⁵ <https://www.tracesofwar.com/sights/15199/Concentration-Camp-Darnytsky.htm>

La începutul lunii noiembrie 1943, Armata germană care staționa în orașul Kiev a fost supusă unui bombardament masiv din partea Armatei Roșii, fiind nevoită să se retragă și să evacueze Kievul, iar, la data de 7 noiembrie, sovieticii au capturat orașele Kiev, Jitomir, Korosten, Berdichev și Fastov.

Soarta lagărului de la Darnița s-a răsturnat, în scurt timp, iar începând cu anul 1944, în lagărul nr. 62 au fost concentrați prizonieri de război germani, ungari și români.

Condițiile de detenție erau grele: spații improvizate complet improprii traiului, munca istovitoare, lipsa asistenței medicale, insuficiența și precaritatea hranei – limitate adesea la o fiertură de urzici, cartofi sau un colț de pâine. Din mărturia bunicului Gheorghe Giugăl – prizonier în acest lagăr între anii 1944 – 1948, populația civilă din zonă ducea o luptă la fel de grea pentru supraviețuire în timpul războiului, hrănindu-se uneori cu cozile de legume, provenite de la bucătăria lagărului.

Istorisirile despre unii dintre prizonierii care au fost duși să lucreze la fabrica de pâine și au mâncat pâine au murit, îi dădeau fiori bunicului și după atâtea decenii. Munca în câmp, la scosul cartofilor a fost o provocare și pentru el, pentru că alături de camarazii, a mâncat cartofi cruzi până nu se mai putea ridica de jos. De altminteri, toate vietățile și plantele din afara lagărului erau consumate crude.

Ca o curiozitate, militarilor care fumau li se oferea tutun, iar mulți dintre ofițerii germani fumau, refuzau mâncarea sau o ofereau celorlalți. Ei nu puteau mânca ceea ce li se oferea, iar soluția ultimă era să îngereze seara săpun, pentru ca dimineața finalul scurt și demn să fie asigurat. Privilegiul de a fuma îi ajuta pe cei care îl puteau procura să iarnă, în special, pentru câteva minute într-o baracă încălzită de o sobă.

Paturile constau în niște scânduri de lemn, iar de acoperit prizonierii se înveleau cu propriile șube⁶. Iarna, pe gerurile cumplite, sub acele scânduri se formau țurțuri de gheață, uneori lați de-o palmă.

Despre condițiile de muncă, bunicul povestea că munca la tăiatul și transportul lemnului din pădure fusese cea mai grea. Un episod petrecut în timpul muncilor din pădure, îl marcase profund: pe când încărcau bușteni într-un camion, aceștia s-au rostogolit înapoi peste prizonieri. Realizând pericolul, într-o fracțiune de secundă a reușit să se ferească sub capota camionului de lemnele care se duceau ca tăvălugul. Bunicul a avut noroc, însă câțiva dintre camarazii de suferință nu i-au împărtășit soarta. Pentru el viața și-a urmat cursul...

Natura la rândul ei nu a stat în loc și actualmente pădurea a înghițit aproape în totalitate teritoriul fostului lagăr de la Darnița, cu excepția monumentelor comemorative care ne mai amintesc că această pădure adăpostește trupurile a zeci de mii de soldați români, germani, ungari, austrieci și sovietici, decedați în prizonierat, în timpul celor două războaie mondiale.

64.	C	Дело с материалами по кладбищу в/пленных б/спецгоспиталя №2686 г. Белая Церковь	10.08.1948-27.06.1951	10	
УМВДУ в г. Киеве					
65.	Сс	Управление лагеря для военнопленных № 414 МВД СССР. Кладбищенская книга захороненных умерших военнопленных и интернированных. г. Киев, ул. Новонавальной. 1946-1948 г.г.	00.00.1946-00.00.1948	4	
66.	C	Управление лагеря для военнопленных № 62, лагерное отделение № 2. Кладбищенская книга захороненных умерших военнопленных и интернированных. г. Киев, Дарница, Броварское шоссе. 1946-1953 г.г.	00.00.1946-00.00.1953	5	

⁶ Denumirea generală pentru orice îmbrăcăminte lungă de exterior din Rusia, adesea din blană.

Mărturiile scrise despre modul de gestionare a Lagărului nr. 62, secția a 2-a și însemnările privind cimitirul și mormintele prizonierilor de război și internaților, decedați aici între anii 1946-1953⁷, stau ascunse în documentele de arhivă rusești/ucrainene și își așteaptă cercetătorii.

Până în prezent, au fost desecretizate/publicate, în special date privind situația statistică a prizonierilor pe naționalități, directivele date pentru îmbunătățirea nivelului de trai din lagăre, precum și informațiile privind repatrierile care au avut loc succesiv, în această îndelungată existență a lagărelor de pe teritoriul URSS.

Astfel, potrivit *Notei informave a căpitanului de securitate A.N. Bronnikov*, șeful Secției a 2-a din cadrul Direcției generale pentru problemele prizonierilor de război și ale persoanelor civile internate, *privind efectivul de prizonieri de război români*, în total, la data de 1 martie 1945, în lagărele NKVD erau deținuți 106.482 de prizonieri de război români, dintre care în regiunea Kiev, respectiv în Lagărul nr. 62 de la Kiev – 1.410 persoane⁸.

Potrivit altor surse, Lagărul nr. 62 din Kiev a funcționat și ca loc de tranzit pentru cetățenii Ungariei, României, Austriei, Cehoslovaciei și Iugoslaviei, care erau repatriați⁹.

Pentru a ne contura o imagine cât mai reală despre condițiile în care își desfășurau lagărele activitatea, în nota generalului-maior NKVD M.S. Krivenko, din data de 10 mai 1945, regăsim situația prizonierilor normați la muncă în URSS, în total **555.300 de persoane**, dintre care la lagărul din **Darnița – 1.800 de persoane**, la fabrica № 473 din orașul Kiev – 800, la exploatarea petroliferă din orașul Kiev – 800, la fabrica № 512 din orașul Kiev – 500, la abatorul din orașul Kiev – 500, la fabrica de armament № 8 din orașul Kiev – 2500¹⁰ șamd.

Din nefericire, toate vitregiile detenției erau amplificate de vremea de iarnă, după arată documentul № 5.19 din data de 2 martie 1945, referitor la mortalitatea prizonierilor de război în lagărele NKVD disfuncționale, au condus la înregistrarea următoarelor cifre cutremurătoare¹¹:

Denumirea și numărul lagărului	Prezența la data de 20 februarie	Decedați	
		În luna ianuarie	în primele 20 de zile din luna februarie
Lagărul din Kiev / Darnița № 62	14.431	1.167	605

Deși existau angajamente asumate, prin semnarea Convenției de armistițiu (la 12 septembrie 1944) și a Tratatului de pace (la 10 februarie 1947) că se va realiza, cât mai curând, repatrierea prizonierilor de război, pe măsură ce se apropia termenul limită pentru aceasta, Ministerul Afacerilor Interne al URSS derula mai întâi un proces de separare și concentrare a prizonierilor de război care se află în înregistrare specială (respectiv a celor care serviseră în trupele SS, poliție, jandarmerie, agenții de informații și contrainformații, organizații punitive și de forțe speciale), care ulterior erau și condamnați.

Mai mult, conform dispozițiilor Ordinului nr. 0374 din 5 noiembrie 1946 al MVD al URSS, privind repatrierea prizonierilor de război de naționalitate română, au fost avuți în vedere în primul rând 10.000 de prizonieri de război români, internați în spitale și infirmeriile lagărelor, respectiv persoanele bolnave (din rândul celor transportabile), inapte de muncă pe termen lung, cele care erau deținute în unitățile de refacere și cele care făceau parte din grupa a 3-a de muncă. S-a procedat la transportarea a cca. 1.700 de prizonieri de război români deținuți în lagărele № 62 (Darnița), № 144,

⁷ <https://tsdavo.gov.ua/wp-content/uploads/2022/10/5242-2.pdf>

⁸ Prizonieri de război români în Uniunea Sovietică: Documente 1941-1956, București, 2013, p 519,

https://www.idr.ro/publicatii/PRIZONIERII_ROMANI_URSS_1941-1956.pdf,

⁹ https://www.stsg.de/cms/sites/default/files/upload/dokumente/pdf/2004_sowjetische_und_deutsche_kriegsgefangene.pdf

¹⁰ https://www.museumkk.ru/images/PDF/Voennoplennye_v_SSSR.pdf , p. 461.

¹¹ *Idem*.

№ 241 și № 256, persoane considerate „antifasciste”, din care 700 erau absolvente ale școlilor antifasciste¹².

Se mai consemnează, că în anul 1947, pentru a îmbunătăți activitatea operațională cu categorii speciale de prizonieri de război, prin ordin al Ministerului Afacerilor Interne al URSS № 476 din 30 iulie, maghiarii, românii și austriecii au fost concentrați în lagărele № 62 (Kiev), № 117 (Gorki) și № 185 (Ivanovo)¹³. De asemenea, prin Ordinul Ministerului Afacerilor Interne al URSS № 413 din 23 iunie 1949 privind *identificarea între prizonieri de război a ofițerilor implicați în atrocități pe teritoriul URSS, ocupat temporar*, se comunica: „printre prizonierii de război deținuți în lagărele Ministerului Afacerilor Interne se numără circa 4.000 de ofițeri superiori – colonei, locotenenți, colonei și maiori – al căror comportament în perioada de război de pe teritoriul URSS și țările democrației populare nu fusese suficient verificat. Pentru a efectua o filtrare amănunțită și a expune militarii dintre ei, acești prizonieri de război criminali au fost concentrați în 7 lagăre, printre care se regăseau și cei din Lagărul № 62¹⁴.

Această atitudine a continuat și în anul 1949, când s-a realizat transferul în lagăre de concentrare pentru ofițerii superiori, ofițerii inferiori și subofițeri în scopul extinderii interogatoriilor și a investigației asupra anumitor prizonieri de război ofițeri superiori, suspecți¹⁵, vizați fiind evident și unii dintre deținuții români din Lagărul № 62 de la Darnița.

Întârzierea repatrierii prizonierilor cu stare bună de sănătate, considerată probabil în contul reparațiilor de război, se regăsește explicată încă o dată, la nivelul anului 1950, când este consemnat faptul că deținuții din secția nr. 2 a Lagărului MVD al RSS Ucrainene din localitatea Darnița, (socotită aici drept cartier al orașului Kiev), în baza acordurilor încheiate, munceau la construcția Combinatului de Mătase din Darnița și la construirea blocurilor de locuit din cartierul Bagrinova Gora, pentru Uzina nr. 438 a Ministerului Industriei Apărării¹⁶.

Din nota colonelului I.S. Denisov privind numărul foștilor prizonieri de război și al persoanelor civile internate, inclusiv cetățeni români, deținuți în lagăre și alte instituții ale URSS, reiese că la data de 1 ianuarie 1953, respectiv la 9-10 ani de la luarea în prizonierat, mai erau deținuți 593 prizonieri de război români, din care 590 persoane erau condamnate și 3 persoane erau deținute fără condamnare (...). Prizonierii de război români fără condamnare (3 subofițeri și soldați) erau deținuți în Secția nr. 2 a Lagărului de la Kiev al MVD al RSS Ucraineană (2 persoane) și în Lagărul nr. 144 din regiunea Vorosilovgrad (1 persoană)¹⁷.

Supliciu în detenție a fost agonizant și lung pentru militarii români, iar dintre aceștia puțini s-au mai întors acasă, căci mulți și-au dat obștescul sfârșit aici. La 70-80 de ani de la acele clipe grele, arealul fostului lagăr de la Darnița se înfățișează ca o pădure pustie, fără niciun fel de împrejmuire sau marcaje. În apropiere, s-a dezvoltat o zonă industrială perpetuu zgomotoasă, iar vuietul avioanelor care aterizează pe aeroportul internațional Borispil nu conținește¹⁸, semn că morții de război înhumați în pădurile Darniței nu au parte nici acum de liniște!

¹² https://www.museumkk.ru/images/PDF/Voennoplennye_v_SSSR.pdf , p. 56.

¹³ Zagorulko M.M red. , Voennoplennye_v_SSSR 1939–1956 / Dokumenty i materialy, https://www.museumkk.ru/images/PDF/Voennoplennye_v_SSSR.pdf, p. 49.

¹⁴ https://www.museumkk.ru/images/PDF/Voennoplennye_v_SSSR.pdf , p. 733.

¹⁵ *Idem*.

¹⁶ https://www.idr.ro/publicatii/PRIZONIERII_ROMANI_URSS_1941-1956.pdf, p 813.

¹⁷ https://www.museumkk.ru/images/PDF/Voennoplennye_v_SSSR.pdf .

¹⁸ [https://www.segodnya.ua/...](https://www.segodnya.ua/)